

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) เป็นสมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สถิต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงดำรงตำแหน่งเมื่อปี พ.ศ. 2532 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นสมเด็จพระสังฆราชที่มีพระชนมายุมากกว่าสมเด็จพระสังฆราชทุกพระองค์ในอดีต และเป็น สมเด็จพระสังฆราชพระองค์แรกของไทยที่มีพระชนมายุ 100 พรรษา

สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2556 เนื่องจากติดเชื้อในกระแสพระโลหิต

พระประวัติชีวิตของพระองค์ ผูกพันกับวัดบวรนิเวศวิหารราชวรวิหาร ตั้งแต่ยังเป็นสามเณร

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบรรพชาเป็นสามเณรเมื่อพระชนมายุ 14

สมเด็จพระสังฆราช และวัดบวรนิเวศวิหาร

พรรษา ณ วัดเทวสังฆาราม จ.กาญจนบุรี แล้วเข้ามาอยู่ศึกษาพระปริยัติธรรม ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

ย้อนหลังกลับไปเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2472 พระครูอดุลยสมณกิจ (ดี พุทธโชติ) เจ้าอาวาสวัดเทวสังฆาราม หรือ หลวงพ่อวัดเหนือ พาเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช โดยสารรถไฟ จากกาญจนบุรี มากรุงเทพฯ แล้วพาไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร นำเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเข้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร เพื่ออยู่ศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักวัดบวรนิเวศวิหารต่อไป

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ทรงพระเมตตารับไว้ และทรงมอบให้อยู่ในความปกครองของพระครูพุทธมนต์ปรีชา (เฉลิม โรจนศิริ) หลังจากทรงเข้ามาอยู่วัดบวรนิเวศวิหาร ได้ไม่นาน ทรงปฏิบัติตามกฎกติกาของวัดครบถ้วนแล้ว

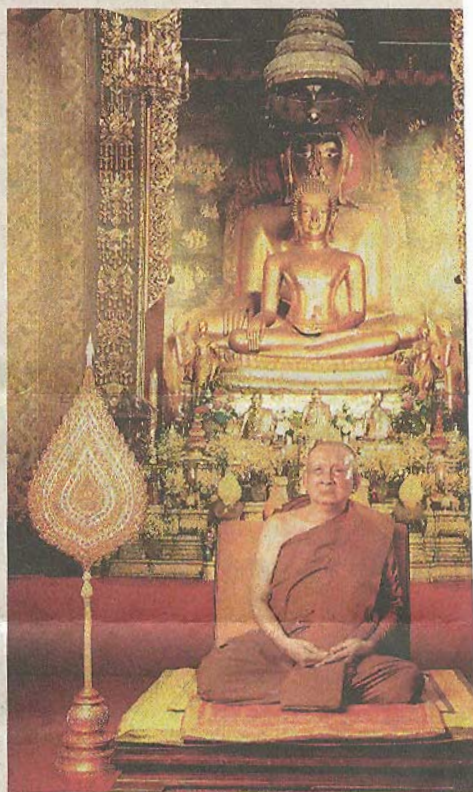

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงบันทึกเล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับการเข้ามาอยู่วัดบวรนิเวศวิหารของพระองค์ไว้อย่างน่าสนใจถึงบันทึกของพระองค์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระองค์ประสบความสำเร็จในช่วงต้นของชีวิตพรหมจรรย์และการศึกษา เพราะทรงได้พระอาจารย์และผู้ปกครองที่ดี

พ ระอาจารย์ของพระองค์ในช่วงนี้ คือ พระครูพุทธมนต์ปริชา (เฉลิม) ส่วนผู้ปกครองของพระองค์ในช่วงนี้ คือ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ดังที่ทรงกล่าวถึงท่านทั้งสองไว้ว่า...

“พระครูพุทธมนต์ปริชา เป็นผู้มีกิริยาจาอ่อนหวาน ใจแข็ง รู้จักกาลเทศะ รู้จักการควรไม่ควร มีเขวมน้ำใจไหวพริบ มีการระต่อผู้ใหญ่ ไม่ตีตัวเสมอแม้กับผู้ใหญ่ที่คุ้นเคยเป็นกันเอง รู้จักพูดให้ผู้ใหญ่เชื่อ เมื่อถึงคราวต้องเป็นหัวหน้าจัดการงาน วางตนเป็นผู้ใหญ่เต็ม ที่สมแก่ฐานะมีความสามารถในการจัดการงานให้สำเร็จ ฉลาดในการปฏิสังขารในการทำงาน จะไม่ปล่อยให้ศิษย์ทำในสิ่งที่ไม่แน่ใจว่าศิษย์จะทำได้ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับศิษย์ของตน และนำสั่งสอนศิษย์ให้รู้จักวางตัวให้พอเหมาะ ยกย่องศิษย์ให้เป็นที่น่ารักในหมู่เพื่อนฝูง กล่าวโดยสรุปก็

เช่น ทรงฝึกให้สามเณรอ่านหนังสือพิมพ์ หากสามเณรรูปใดอ่านไม่คล่องหรือไม่ถูก ก็จะทรงอ่านให้ฟังเสียเอง ทรงฝึกให้สามเณรหัดคิด หัดสังเกตและหัดทำสิ่งต่างๆ ที่จะเป็นการฝึกความเฉลียวฉลาด หากสามเณรทำผิดหรือ

ทำไม่ถูก พระองค์ก็จะทรงทำให้ดูเป็นตัวอย่าง”

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ก็ทรงได้รับการฝึกในลักษณะดังกล่าวนี้อยู่บ่อยๆ เช่น ทรงเล่าว่า ครั้งหนึ่งสมเด็จพระสังฆราชเจ้า รับสั่งให้เอาระคายทำลองข้างในขวด แต่

คือ เป็นผู้มีน้ำใจและมีสัจปรสธรรม ควรเอาเป็นแบบอย่างในทางดีได้

ส่วนสมเด็จพระสังฆราชเจ้า นั้น ทรงมีพระเมตตาต่อภิกษุสามเณรทั่วไป โดยเฉพาะสามเณรที่มาจากบ้านนอก จะมีพระเมตตาเป็นพิเศษ สามเณรทุกรูปจะต้องถูกจัดเวรอยู่ปฏิบัติถวายงานสมเด็จพระสังฆราชเจ้า สลับเปลี่ยนกันไปทุกวัน สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงมีวิธีที่จะฝึกสอนสามเณรให้มีความรู้ความฉลาดในเรื่องต่างๆ ด้วยพระเมตตาเสมอ

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ไม่เข้าพระทัยเอาระคายไปรองกันขวด พอทอดพระเนตรเห็นเข้าก็รับสั่งว่า “เณรนี่ก็โง่เหมือนกัน” แล้วก็ทรงทำให้ดู

จากการแนะนำสั่งสอนและการปฏิบัติของพระองค์และปฏิบัติตนให้เห็นเป็นตัวอย่างของพระอาจารย์ทั้งสองท่านดังกล่าวแล้ว ทำให้เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช รู้จักคิดรู้จักสังเกตและจดจำ เอามาเป็นเยี่ยงอย่างในการพัฒนาพระองค์เอง

แต่เมื่อฝึกความเฉลียวฉลาด หากสามเณรทำผิดหรือ

ป...
ดำรับ...
ว่าจะ...
จึงทำ...
ป...
สนใจ...
เพราะ...
พระอ...
พ...
ธรรม...
ทรงเรี...

ยกลม
หุ้ม
ฐาน
ออกไป
กรรม
ระจำ

ยังมี
ฐาน

ในปีแรกที่เข้ามาอยู่วัดบวรนิเวศวิหาร เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทรงสอบได้นักธรรมชั้นตรี พ.ศ.2473 ทรงสอบได้นักธรรมชั้นโท และเปรียญธรรม 3 ประโยค พระองค์ทรงบันทึกเกี่ยวกับความรู้สึก เมื่อทรงสอบเปรียญธรรม 3 ประโยคได้ว่า “ไม่มีปิติที่ให้ความสุข ภาย สุขใจมากเท่ากับคราวที่สอบ ป.ธ.3 ได้”

พ.ศ.2474 ทรงตั้งใจเรียนประโยค 4 ด้วยความมุ่งมั่นอย่างสูง พร้อมทั้งทรงเตรียมประโยคเก็ง หรือว่า เก็งข้อสอบที่คาดว่าจะออกไว้ด้วยความมั่นใจ เมื่อถึงคราวสอบกลับปรากฏว่า ข้อสอบไม่ได้ออกประโยค เก็งหรือประโยคยากๆ ที่ทรงเตรียมไว้ แต่กลับออก ประโยคง่ายๆ ที่ไม่ได้สนใจเตรียม แต่ก็ทรงรู้สึก ว่า ข้อสอบง่ายมาก ทำไปด้วยความมั่นใจพระทัย แต่ผลสอบ ปรากฏว่า พระองค์สอบตกประโยค 4

ได้ทรงบันทึกถึงความรู้สึกเมื่อทรงสอบตกคราว นั้นไว้ว่า ทรงรู้สึกเสียใจและท้อแท้ใจมาก ถึงกับทรง คิดว่า พระองค์คงจะหมดความศรัทธาในทางพระศาสนาเสีย แล้ว เพราะมานะพยายามและตั้งใจขนาดนี้ยังสอบตก

แต่หลังจากทรงคิดทบทวนและไตร่ตรองดูว่าทำไม พระองค์จึงสอบตก ก็ทรงได้พบความจริงด้วยพระองค์ เองว่า การสอบตกนั้นเป็นผลของความประมาทโดย แท้ กล่าวคือ ...

ประการแรก ทรงพบว่าพระองค์ทรงหยิ่งทะนงใน ความรู้ของตนเองมากเกินไป จนทำให้เห็นไปว่าทำ อย่างไรก็สอบได้แน่ เมื่อถึงเวลาสอบจึงทำข้อสอบด้วยความ หละหลวม ไม่พิจารณาให้รอบคอบด้วยสำคัญ ผิดว่าตนรู้ดีแล้ว จึงทำข้อสอบผิดพลาดมาก ถึงกับได้ คะแนนศูนย์

ประการที่สอง ทรงพบว่าพระองค์ทรงอยู่ในความประมาท ที่ไม่ดู
ตำรับตำราให้ทั่วถึงมุ่งดูแต่เฉพาะที่เห็นว่ายากและคาดคะเนหรือเก็ง
ว่าจะออกเป็นข้อสอบเท่านั้น เมื่อข้อสอบออกไม่ตรงตามที่เก็งไว้
จึงทำข้อสอบผิดพลาดโดยไม่รู้ตัวว่าทำผิด

ประการที่สาม ทำให้ทรงเห็นว่า การเรียนแบบสนใจเรียนหรือ
สนใจดูเฉพาะที่เก็งว่าจะออกสอบเท่านั้น ไม่ใช่วิธีการเรียนที่ถูกต้อง
เพราะไม่ทำให้เกิดความรู้อย่างแท้จริง และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
พระองค์สอบตก

พ.ศ.2475 ทรงเรียนเข้าประโยค 4 อีกครั้ง และทรงเตรียมสอบนัก
กรรมชั้นเอกด้วย และในปีนั้นทรงเลิกล้มวิธีการเรียนแบบเก็งข้อสอบ แต่
ทรงเรียนแบบสม่ำเสมอและทั่วถึง ผลการสอบปรากฏว่าสอบได้ทั้ง
นักกรรมชั้นเอกและเปรียญธรรม 4 ประโยค

กล่าวได้ว่า ชีวิตในปฐมวัยของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ นั้นดำเนินไป
ด้วยความราบรื่นประสบความสำเร็จ โดยมีปัจจัยแวดล้อมเป็นตัวเสริม
ที่สำคัญ คือ ผู้ปกครองและครูอาจารย์ที่ดี ที่คอยให้คำแนะนำ และ
ชักนำไปในทางที่ดี ประกอบกับในส่วนพระองค์เองก็ทรงมีพื้น
อริยาศัยที่ดี คือ มีพระอริยาศัยโน้มเอียงไปในทางพระศาสนาเป็นทุน
อยู่แล้ว การชี้แนะของผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงช่วยส่งให้พระองค์
ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องตรงตามพื้นเพของพระอริยาศัย เป็นเหตุ
ให้พระองค์ประสบความสำเร็จในชีวิตวัยเด็ก

สรุปได้ว่า ชีวิตในปฐมวัยของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ในฐานะที่ทรง
ดำเนินชีวิตในเพศพรหมจรรย์นั้น ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี
ปัจจัยสำคัญที่ทำให้พระองค์ประสบความสำเร็จในวัยนี้

มีทั้งปัจจัยภายนอก คือ บุคคลแวดล้อม และปัจจัยภายใน คือ
พระอริยาศัยและคุณสมบัติส่วนพระองค์เองประกอบกัน

จักรชัย สุนทรส

ทรงมีพระหทัยเมตตาแก่พสกนิกรชาวไทย
ความฉลาดในเรื่องต่างๆ ด้วยพระเมตตาเสมอ

และทรงมีพระทัยเมตตาแก่พสกนิกรชาวไทย
พระองค์เอง

มงคลแห่งวัดบวรฯ

วัดบวรนิเวศวิหาร หรือที่ชาวบ้านทั่วไปนิยมเรียกสั้นๆ ว่า วัดบวรฯ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่ริมถนนบวรนิเวศและถนนพระสุเมรุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนบางลำพู อยู่ใกล้กับตรอกข้าวสาร

ที่สำคัญคือเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประมุขสงฆ์สูงสุดของประเทศไทย

สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โดยสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ (สมเด็จพระบวรราชเจ้า กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพ) มีพระดำริโปรดให้สร้างขึ้น แต่ยังไม่ทันแล้วเสร็จก็สิ้นพระชนม์เสียก่อน

วัดบวรนิเวศวิหาร สร้างขึ้นด้วยศิลปะไทยผสมจีน ภายในพระอุโบสถมีพระพุทธรูปสำคัญอยู่ 2 องค์ คือ พระประธาน (พระโต) อัญเชิญมาจากวัดสระตะพาน เพชรบุรี และ พระพุทธชินสีห์ อัญเชิญมาจากวิหารทิศเหนือ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พิษณุโลก

พระพุทธชินสีห์ แต่เดิมประดิษฐานไว้ मुखหลังของพระอุโบสถของวัดบวรนิเวศวิหารที่เป็นจัตุรมุข ต่อมา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยเมื่อยังทรงผนวช และครองวัดบวรนิเวศวิหาร พูลขอพระบรม

ราชานุญาตพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อัญเชิญพระพุทธรูปชินสีห์มาเป็นพระประธานในพระอุโบสถ

พ.ศ.2393 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเคารพนับถือพระพุทธรูปชินสีห์มาก โปรดให้แกะสลักมือองค์พระด้วยทองคำ พระเนตร ผึ่งเพชรที่พระอุณาโลม แล้วปิดทองทั้งองค์พระ 4 ปี จากนั้นโปรดให้หล่อฐานด้วยทองสัมฤทธิ์ ปิดทองใหม่ทั้งองค์พระและฐาน แล้วให้มีการสมโภช 5 วัน

ได้ฐานพุทธบัลลังก์ พระพุทธรูปชินสีห์ พระประธานในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร เป็นที่บรรจุพระบรมราชสรีรางคารพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเลขานุการ ณ วัดนี้เมื่อยังทรงดำรงพระราชอิสริยยศที่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร

ถัดจากพระอุโบสถออกไปเป็นเจดีย์กลมขนาดใหญ่ สร้างสมัยรัชกาลที่ 4 หุ้มกระเบื้องสีทองในรัชกาลปัจจุบัน รอบฐานพระเจดีย์มีศาลาจีนและซุ้มจีน ถัดออกไปเป็นวิหารเก๋งจีน นอกจากนี้ก็มีจิตรกรรมฝาผนังฝีมือชาวอินโดจีน จิตรกรเอกประจำรัชกาลที่ 4 แห่งสมัยรัตนโกสินทร์

บริเวณเดียวกับพระมหาเจดีย์ใหญ่ ยังมีพระเจดีย์ไพรีพินาศ เป็นที่ประดิษฐาน

พระไพรีพินาศ พระพุทธรูปปางประทานพร พระพุทธรูปสำคัญและมีชื่อเสียงของวัดบวรฯ ทางวัดสร้างพระไพรีพินาศจำลองไว้ให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้กราบนมัสการแทนองค์จริงที่ไม่ได้เปิดให้เข้าได้อย่างเป็นทางการ

วัดบวรฯ ยังเป็นที่ตั้งสำนักงานของมูลนิธิแผ่นดินธรรม และยังเป็นสำนักงานที่ตั้งศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพิทักษ์พระพุทธศาสนาอีกด้วย